

Nr 491

Av herr **Hedlund m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 98, angående ändrade bestämmelser om resandes rätt att fritt införa jordbruksregleringsvaror.*

Det viktigaste medlet att upprätthålla gällande prisregleringssystem för jordbruks- och fettvaror är, såsom jordbruksministern framhåller i propositionen nr 98, att genom uttagande av avgifter skapa ett visst gränsskydd mot lägre priser i utlandet. Det måste emellertid konstateras, att inkomstutvecklingen för jordbruket inte blivit i överensstämmelse med vad som åsyftades med det jordbruksavtal, som år 1956 träffades för treårsperioden fram till hösten 1959. Jordbruket har inte uppnått den avsedda lönsamheten. Det nominella producentprisindexet har visserligen hittills i genomsnitt legat något över mittprisnivån. Att prisutvecklingen för jordbruket dock kommit att släpa efter framgår av att konsumentprisindexet sedan september 1956 stigit med inte mindre än cirka 7 procent. Det för jordbruket ogynnsamma läget markeras ytterligare av att de sänkta avräkningspriserna för mjölken inte kommit till uttryck i en sänkning av producentprisindexet, som härigenom företer en missvisning med 1,5 à 2 enheter.

Den svårartade avsättningskrisen i fråga om smöret framstår som särskilt allvarlig. Smörproduktionen 1957 vid samtliga mejerier uppgick till 87,7 milj. kg. Det smöröverskott, som man inte kunde finna avsättning för, utgjorde 28,9 milj. kg, dvs. cirka tredjedelen av den totala smörproduktionen. Under den senaste tiden har marknadsläget försämrats ytterligare. Även på längre sikt är situationen synnerligen oroväckande för smörexporten. Mejerierna har måst sänka avräkningspriserna till sina leverantörer med 2 à 3 öre/kg levererad mjölk i jämförelse med samma tid föregående år, och ytterligare sänkning av avräkningspriset synes vid nuvarande avsättningsförhållanden ofrånkomlig. Produktionen av mjölk och därmed av den främsta mejeriprodukten smör utgör för flertalet svenska jordbruk den ojämförligt viktigaste produktionsgrenen. Cirka 40 % av jordbrukets inkomster härrör från denna produktion.

Vid utformningen av prissättningsystemet och i andra beslut av statsmakterna har hänsyn tagits till den grundläggande betydelse, som måste tillmätas mjölkproduktionen. I propositionen nr 198/1955, som låg till grund för principbeslutet om det nya prissättningsystemet, underströks, att sådana åtgärder inte finge vidtagas, som kunde leda till minskning i

den inhemska smörförbrukningen. Vidare uttalades, att det i en situation, då avsättningen av smör på utlandsmarknaden helt omöjliggjordes, borde ankomma på statsmakterna att med alla till buds stående medel skapa avsättningsutrymme för inhemskt smör på hemmamarknaden. I jordbruksutskottets utlåtande över propositionen framhölls, att man borde undvika en sådan ändring av prisrelationen mellan smör och margarin, som kunde leda till att på grund av minskad smörförbrukning ett svårsålt smöröverskott uppkom. I statens jordbruksnämnds regleringskrivelse 1956 anfördes, utan erinran av Kungl. Maj:t eller riksdagen, att vid omöjliggjord smörexport en höjning av margarinpriset skulle kunna ske.

Då smörpriset nu ligger under den nedre prisgränsen och på englandsmarknaden — den enda exportmarknaden av betydelse i nuvarande läge — sjunkit så lågt som till cirka 3 svenska kronor, vilket för mjölk av medelfetthalt motsvarar ett mjölkpris av cirka 16 öre/kg, måste den situationen sägas ha inträtt, då avsättningen av smör på utlandsmarknaden ur ekonomisk synpunkt "helt omöjliggöres". Enligt vår mening ankommer det nu på statsmakterna att med "alla till buds stående medel" söka öka avsättningsutrymmet för inhemskt smör på hemmamarknaden. Den åtgärd, som i detta syfte ligger närmast till hands, är en höjning av regleringsavgiften på fettvaror och därigenom minskning av prisspänningen mellan smör och margarin, vilket också överensstämmer med vad jordbruksnämnden anförde i sin ovannämnda skrivelse 1956. Jordbrukets förhandlingsdelegation har i framställning till regeringen hemställt om en sådan höjning av regleringsavgiften på fettvaror och samtidigt i samma syfte förklarat sig beredd att medverka till en viss sänkning av smörpriset. Enligt förhandlingsdelegationens förslag borde den nyligen införda sockerskatten minskas med belopp motsvarande höjningen av regleringsavgiften på fettvaror. Höjningen av margarinpriset skulle därigenom uppvägas av en motsvarande sänkning av sockerpriset. Åtgärder i överensstämmelse med förhandlingsdelegationens förslag skulle enligt vår mening innebära väsentliga fördelar i nuvarande svåra läge. Det är angeläget att Kungl. Maj:t skyndsamt vidtager erforderliga åtgärder till frågans lösning.

De proportioner, som resandeförseln av jordbruksprodukter — främst smör, köttvaror och socker — utan erläggande av införselavgifter under senare tid har fått, har i icke oväsentlig grad medverkat till den för jordbruket svårbemästrade situationen. Denna resandeförsel har i avsevärd grad försvagat det gränsskydd, som jordbruket tillförsäkrats i prisavtalet. I den föreliggande propositionen framlägges förslag i syfte att begränsa ifrågavarande resandeförsel.

Enligt gällande bestämmelser i jordbruksvaruförordningen och fettförordningen äger Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande,

statens jordbruksnämnd bestämma i vad mån särskilt tillstånd skall erfordras och skyldighet att erlägga införselavgift föreligga vid införsel av varor, som faller under jordbruksregleringen. Från ifrågavarande införseltillstånd och avgiftsskyldighet är resandeförsel befriad, som enligt 5 § punkt e) tulltaxeförordningen omfattar varor till ett sammanlagt värde av högst 275 kr. utöver varor avseende behovet för själva resan. I tillämpningskungörelsen anges som förutsättning för tullfrihet bl. a. att varorna skall vara avsedda för den resandes eller honom närstående personers personliga behov och således inte får införas i omsättningssyfte eller för yrkesmässig förbrukning samt att resan uppenbarligen inte företagits i huvudsakligt syfte att tullfritt införa varor.

När jordbrukets prisavtal träffades, förutsatte man sålunda en viss import av jordbruksregleringsvaror utan erläggande av föreskrivna införselavgifter, nämligen sådan import, som normalt äger rum vid turistresor. Man räknade med att resandeförseln skulle kunna regleras i enlighet med de ovan redovisade bestämmelserna. Men denna införsel har sedermera fått en omfattning, som inte kunde förutses, då överenskommelsen träffades. Särskilt efter införandet av sockerskatten i Sverige och den senaste smörprissänkningen i Danmark har den kraftigt tilltagit och måste nu sägas stå i uppenbar motsättning till såväl jordbruksprisavtalet som till vad som avsetts med resandebestämmelserna.

Resandefrekvensen i trafiken på Danmark har, såsom framgår av redovisningen i propositionen, stigit mycket kraftigt under den senaste tiden. Av de resande har uppskattningsvis 70 procent medfört livsmedel, främst matfett och socker. En resandeförsel av den omfattning, som förevarit under den senaste tiden, har bl. a. beräknats innebära en avgiftsfri import av smör till ett värde av 10 milj. kg per år, motsvarande cirka en tredjedel av det nuvarande smöröverskottet. Det har vidare beräknats, att statens inkomst av sockerskatten minskas med cirka 4 000 kr. per dag genom de nuvarande inköpsresorna. Uppenbart är, att resandefrekvensen och därmed den avgiftsfria livsmedelsinförseln kan antas undergå en ytterligare stark stegring med inträdet av den egentliga turistsäsongen. Det inträffade läget medför stora svårigheter inte endast för jordbruket utan även för detaljhandeln med livsmedel inom de närmast berörda områdena.

I den föreliggande propositionen förordas, att den kvantitet matfett som av resande får licens- och avgiftsfritt införas tills vidare bestämmas till 5 kg, varav högst hälften smör. Författningsbestämmelserna i jordbruksvaruförordningen och fettförordningen skall enligt förslaget ändras, så att föreskrifter om denna kvantitetsbegränsning skall kunna utfärdas av Kungl. Maj:t i tillämpningskungörelse till tulltaxeförordningen. Härvid förutsätter departementschefen, att som förutsättning för fri införsel liksom nu skall gälla, att varorna är avsedda för den resandes

eller honom närstående personers personliga behov. Gällande villkor, att resan uppenbarligen icke företagits i huvudsakligt syfte att avgiftsfritt införa varor, bör enligt departementschefen utgå ur tillämpningskungörelsen och ersättas med föreskrift av innebörd, att varornas mängd och beskaffenhet kännetecknar dem såsom avsedda för omedelbart, icke yrkesmässigt bruk.

Vi delar departementschefens uppfattning, att en kvantitetsbegränsning är den lämpligaste åtgärden för begränsning av ifrågavarande resandeförsel. Vi anser emellertid, att kvantitetsbegränsningen bör omfatta alla jordbruksreglerade varor, och föreslår i likhet med vad generalstyrelsen och jordbruksnämnden förordat en sådan begränsning till sammanlagt 5 kg, inklusive matfett. Detta är motiverat med hänsyn till att resandeförseln skapat allvarliga svårigheter för jordbruket och livsmedelshandeln även i fråga om andra produkter än smöret, främst socker och köttvaror.

Syftet med den avgiftsfria livsmedelsinförseln för resande bör vara att tillgodose det omedelbara behovet efter resan för vederbörande. Enligt vad departementschefen förordat skall en maximikvantitet av 2,5 kg smör få införas avgiftsfritt. Det torde höra till undantagen, att en svensk husmor vid sina reguljära inköp till hushållet köper så mycket smör på en gång som 2,5 kg. Svenska mejeriernas riksförening har för något år sedan utfört en undersökning rörande husmödrarnas köpvanor, vilken gav vid handen, att 96 proc. av samtliga smörköp i detaljhandeln omfattade en kvantitet av högst 1 kg. Endast 2 proc. av köpen uppgick till 2 kg eller däröver. Denna köpvaneundersökning synes oss utvisa, att med införsel av smör för omedelbart bruk i regel bör förstås en kvantitet icke överstigande 1 kg. Detaljhandelns utredningsinstitut gjorde år 1956 en undersökning av de i fråga om resandeförseln jämte smöret vanligaste varuslagen, margarin och socker, vilken utvisade, att de enskilda köpen i detaljhandeln av dessa varor endast i obetydlig omfattning överstiger 1 kg åt gången. Av margarininköpen avsåg sålunda 98,7 % inköp av högst 1 kg, och av inköpen av strösocker föll 79,8 % på kvantiteter ej överstigande 1 kg.

De redovisade undersökningarna synes oss motivera bestämmelse om att avgiftsfri resandeförsel av avgiftsbelagda jordbruksregleringsvaror inte får överstiga sammanlagt 5 kg per person. En sådan kvantitetsbegränsning kan sägas väl motsvara syftet, att varorna skall vara avsedda för omedelbart personligt bruk. Enligt vår mening är det emellertid nödvändigt, att vid bestämmelsernas utformning särskild hänsyn togs till matfettinförseln, som för jordbruket och livsmedelshandeln framkallat de största svårigheterna. En kvantitetsbegränsning av resandeförseln av smör till 2,5 kg enligt propositionen synes oss inte vara tillräcklig åtgärd för bemästrande av situationen. Såsom framgått av Svenska

mejeriernas riksförenings köpvaneundersökning kan en kvantitet av 1 kg sägas motsvara det i propositionen utsagda syftet, att införseln skall avse det omedelbara personliga behovet. Det kan erinras om att Västtyskland för kort tid sedan begränsat resandeförseln av smör till 1 kg per person. Vi föreslår, att av den enligt ovan som avgiftsfri föreslagna införselkvantiteten av 5 kg högst 2 kg skall få utgöras av matfett, varav högst 1 kg smör. Om läget så nödvändiggör, bör Kungl. Maj:t vidta ytterligare åtgärder och t. o. m. förbjuda resandeförsel av matfett.

Jordbruksnämnden har i sin skrivelse till regeringen föreslagit den ordningen, att avgiftsfri importkvantitet endast skall tillgodoräknas resande, som har uppnått en sådan ålder, att han kan sägas självständigt införa varan. Departementschefen har inte berört denna fråga. Vi anser, att jordbruksnämndens förslag i detta avseende bör tillgodoses vid utfärdandet av tillämpningsföreskrifterna.

Svårigheterna att vid nuvarande resandefrekvens godtagbart skilja turister från direkta inköpsresenärer måste givetvis vara stora. Helt naturligt har det i stort varit ogörligt för tullmyndigheterna att kontrollera om resan företagits i huvudsakligt syfte att tullfritt införa varor eller av andra skäl. Vi kan dock inte dela departementschefens uppfattning, att den bestämmelsen bör utgå ur tillämpningskungörelsen, vilken stadgar, att införselfrihet inte gäller, om resan företagits i huvudsakligt syfte att tullfritt införa varor. Även om denna bestämmelse i många fall inte har någon större praktisk betydelse, bör den dock enligt vår mening stå kvar i tillämpningskungörelsen. Ett borttagande av den får den innebörden, att man inom en viss kvantitetsgräns legaliserar de direkta inköpsresorna. Bestämmelsen måste särskilt tillmätas betydelse för tullmyndigheterna, när det gäller personer, som gör upprepade inköpsresor och t. o. m. ägnar sig åt att yrkesmässigt företaga inköpsresor.

En normal varuinförsel med resande i överensstämmelse med bestämmelsernas reella innebörd skall enligt vår mening inte förhindras. En sådan är naturlig i en fri samfärdsel mellan de nordiska länderna. I den situationen som inträtt finner vi det nödvändigt med de begränsningar vi ovan förordat. Strävandena till en friare och utvidgad handel mellan de nordiska länderna kan inte motverkas genom dessa åtgärder, som avser ett speciellt problem. Den begränsning av i första hand den avgiftsfria smörinförseln från Danmark, som vi syftar till, kan inte bli till avbräck för det danska jordbruket i en situation, då dess huvudproblem är de osedvanligt låga produktpriserna på den internationella marknaden. En begränsning av resandeförseln från Norge torde inte heller kunna möta invändningar av sådant slag, då flertalet av de varuslag, som införseln omfattar, i större eller mindre omfattning subventioneras av den norska staten.

Med stöd av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 98 med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse av jordbruksvaruförordningen och fettförordningen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utfärdande av sådana tillämpningsföreskrifter,

att avgiftsfri resandeförsel av avgiftsbelagda jordbruksregleringsvaror begränsas per person och resa till en kvantitet av högst 5 kg, varav högst 2 kg må utgöras av matfett och av sistnämnda kvantitet högst 1 kg av smör,

att avgiftsfri införselkvantitet endast tillgodoräknas resande, som har uppnått en sådan ålder, att han kan sägas självständigt införa varan,

att i överensstämmelse med nuvarande kungörelse som villkor för avgiftsfrihet skall gälla, att resan icke företas i huvudsakligt syfte att tullfritt införa varor,

att Kungl. Maj:t, därest utvecklingen så erfordrar, måtte vidta ytterligare åtgärder till begränsning av resandeförseln i enlighet med motionens syfte, samt

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om att förslag skyndsamt framlägges till åtgärder i syfte att skapa ökat avsättningsutrymme för inhemskt smör på hemmamarknaden i överensstämmelse med det gällande jordbruksavtalet.

Stockholm den 9 april 1958

Gunnar Hedlund

Nils G. Hansson
i Skegrie

Anders Pettersson
i Dahl

Axel Rubbestad

Sven Vigelsbo

J. W. Pettersson
i Norregård

C. O. Carlsson
i Bakeröd

Sam. B. Norup